TK park

ร่วมสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้สาระท้องถิ่น

ฉะเชิงเทรา บ้านเรามีดี

กัญญ์ชลา นาวานุเคราะห์
เรื่องและภาพ

สื่อการเรียนรู้สาระท้องถิ่น

โดย

ฉะเชิงเทราบ้านเรามีดี

เรื่อง และภาพ

กัญญ์ชลา นาวานุเคราะห์

ชื่อ ฉะเชิงเทราบ้านเรามีดี
เรื่องและภาพ กัญญ์ชลา นาวานุเคราะห์

โครงการ สร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้สาระท้องถิ่น
เลขมาตรฐานประจำหนังสือ 978-616-235-175-4

คณะบรรณาธิการอำนวยการ
ทัศนัย วงศ์พิเศษกุล
สุรีพันธ์ เป็งกาสิทธิ์

บรรณาธิการดำเนินงาน
ระพีพรรณ พัฒนาเวช

ออกแบบรูปเล่ม
ปาริชาติ เวียงทอง

พิมพ์ครั้งแรก ๒๕๕๖
จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม
ลิขสิทธิ์ © กัญญ์ชลา นาวานุเคราะห์
สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

จัดพิมพ์โดย บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
๓๗๖ ถนนชัยพฤกษ์ (บรมราชชนนี) ตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

เจ้าของโครงการ
สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (สอร.)
สังกัดสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

ส่วนบริการ
ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ ชั้น ๘ Dazzle Zone
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๕๗ ๔๓๐๐ โทรสาร ๐ ๒๒๕๗ ๔๓๓๒

ส่วนสำนักงาน
๙๙๙/๙ อาคารสำนักงานเซ็นทรัลเวิลด์ ชั้น ๑๗
ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๖๔ ๕๙๖๓-๖๕ โทรสาร ๐ ๒๒๖๔ ๕๙๖๖
www.tkpark.or.th

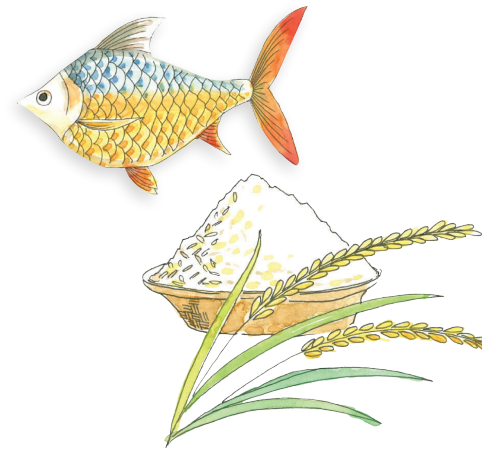

คำนำ

ภารกิจสำคัญต่อสังคมประการหนึ่งของสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ คือ การปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และการกระจายโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความสนใจของเด็ก เยาวชน และประชาชน ในรูปแบบห้องสมุดมีชีวิตที่สร้างสรรค์บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ โดยสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ได้ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อขยายผลการดำเนินงานดังกล่าว

การสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้สาระท้องถิ่น ให้มีรูปแบบการนำเสนอที่ทันสมัย และ ดึงดูดความสนใจ เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งสำนักงานอุทยานการเรียนรู้เล็งเห็นว่ามีส่วนในการสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กและเยาวชนสนใจการอ่านและใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยนำเรื่องราวภูมิปัญญาสาระท้องถิ่นใกล้ตัว ที่สอดคล้องกับวัย การดำรงชีวิต พร้อมกับสอดแทรกแนวคิดด้านคุณธรรม จริยธรรม มาเป็นเนื้อหาของสื่อการเรียนรู้สำหรับเยาวชนตามช่วงวัย ตั้งแต่ ๐ – ๑๒ ปี

สื่อการเรียนรู้สาระท้องถิ่นจังหวัดฉะเชิงเทราชุดนี้ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ได้ร่วมกันสร้างสรรค์กับนักวิชาการและนักเขียนในท้องถิ่น รวม 2 เล่ม เพื่อให้เด็ก เยาวชนและชาวฉะเชิงเทราได้รับความรู้และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและท้องถิ่นตน รวมทั้งก่อให้เกิดความเข้าใจและการยอมรับในวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่หลากหลายตามบริบทพื้นที่และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ มุ่งหวังว่าหนังสือชุดนี้จะเป็นสื่อการเรียนรู้อีกชุดหนึ่งที่จะส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึง เป็นหนังสือที่ผู้อ่าน อ่านอย่างมีความสุข สนุกในการอ่าน และ ก่อให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของท้องถิ่นตนเองได้อย่างแท้จริง

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้

TK park
อุทยานการเรียนรู้

๑

ฉะเชิงเทรา บ้านเรามีดี

"แม่น้ำบางปะกงแหล่งชีวิต
พระศักดิ์สิทธิ์หลวงพ่อโสธร
พระยาศรีสุนทรปราชญ์ภาษาไทย
อ่างฤาไนป่าสมบูรณ์"

คำขวัญของจังหวัดฉะเชิงเทรา

พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)

เป็นชาวฉะเชิงเทรา และเป็นผู้เขียน ‘มูลบทบรรพกิจ’ ตำราเรียนภาษาไทยชุดแรก

ปฐม ก กา

ทราบหรือไม่ว่าหนังสือมูลบทบรรพกิจ ที่แต่งโดยพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) นั้น ไม่ได้ท่อง ก ไก่ ข ไข่ อย่างปัจจุบัน แต่ท่องว่า ก กบ ข เขียด ฃ ฃาคน ค เคียว ไล่ไปจนถึง ฮ อุปฮาด (อุปฮาด คือ ตำแหน่งอุปราช)

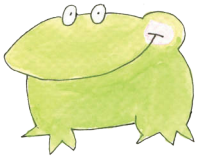

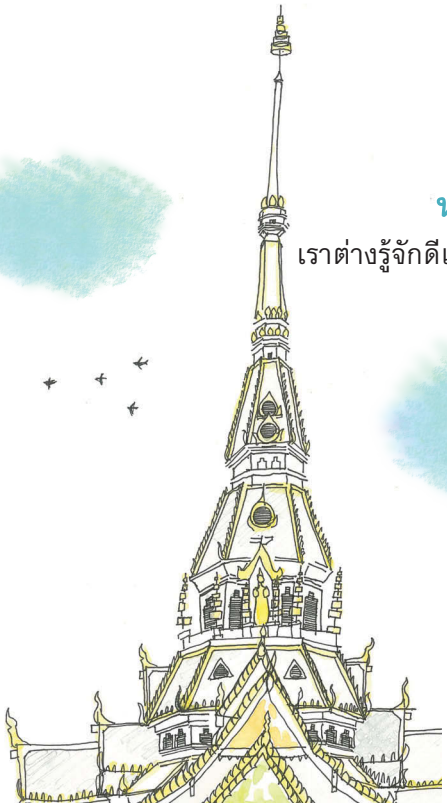

หลวงพ่อโสธร

เราต่างรู้จักดีและให้ความเคารพนับถืออย่างสูง

แม่น้ำบางปะกง

เราก็รู้จักดีในฐานะที่เป็นคนฉะเชิงเทรา

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน

เป็นป่าที่ยังคงอุดมสมบูรณ์
และเป็นที่อยู่ของสัตว์ป่าหายากมากมาย

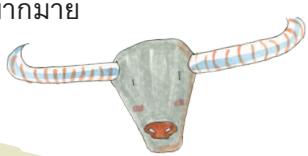

ทำไมจึงเรียกเมือง ‘แปดริ้ว’

ว่ากันว่า ในสมัยก่อน แม่น้ำบางปะกง
เป็นแหล่งปลาช่อนที่ตัวใหญ่มาก เวลาชาวบ้าน
ทำปลาช่อนตากแห้ง สามารถนำปลามาแล่เป็นริ้วๆ
ได้มากถึงแปดริ้วจึงเป็นที่มาของชื่อ ‘แปดริ้ว’

จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วยอำเภอ ๑๑ อำเภอ และได้ชื่อว่าเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของเมืองไทย เพราะในจังหวัดเดียวนี้ มีทั้งป่า แม่น้ำ และทะเล จึงทำให้เป็นจังหวัดหนึ่ง ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก เรามาดูกันว่าทั้ง ๑๑ อำเภอของฉะเชิงเทรา มีของดีอะไรกันบ้าง

หัดวาดเรือนไทย

๑

๒

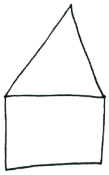

๓

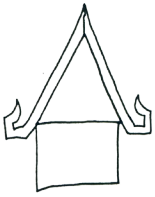

๔

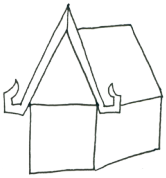

๕

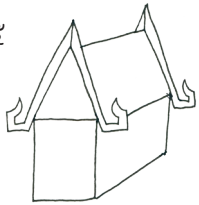

๖

๗

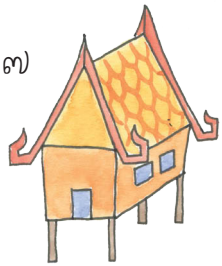

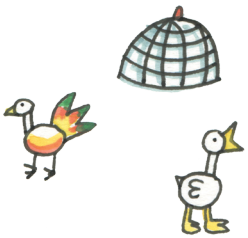

ระบายสีให้สวยงาม

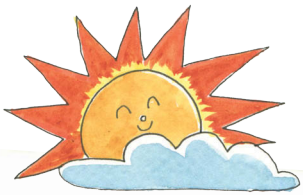

๒ เตรียมสีน้ำไปวาดรูปนอกบ้าน

เวลาที่เราออกเดินทางไปเที่ยว การถ่ายรูปถือเป็นการบันทึกความทรงจำอย่างหนึ่ง แต่ยังมีวิธีบันทึกความทรงจำอีกแบบที่สนุกเพลิดเพลินและน่าภูมิใจ คือ การวาดรูป

บ้านเรือนที่เมืองแปดริ้วสวยมาก จนอดใจไม่ไหวที่จะเก็บภาพถ่ายและภาพวาด การถ่ายรูปเพียงมีกล้อง ส่วนการวาดรูปต้องเตรียมตัวกันนิดหน่อย

๑. ถาดพลาสติกเล็กๆ ที่มีหลุม
อาจใช้ถาดขนมก็ได้จ้ะ
นำมาล้างให้สะอาดและเช็ดให้แห้ง

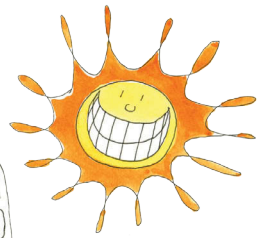

๒. บีบสีน้ำสามสี
ได้แก่ เหลือง น้ำเงิน และแดง
บีบเพียงเล็กน้อยก็พอ

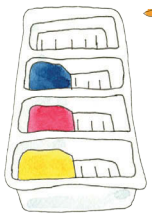

๓. นำไปตากแดดจนแห้งสนิท

ได้แล้วจ้ะ
อุปกรณ์ในการวาดรูปนอกสถานที่

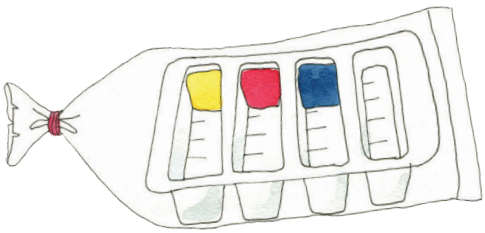

เรามีสีน้ำแบบพกง่ายและน้ำหนักเบาแล้ว
เวลาจะใช้ เอาพู่กันจุ่มน้ำ ป้ายลงที่สีแข็ง ๆ
มันก็จะละลายออกมาเป็นสีน้ำ
ถ้าอยากได้สีอื่นน่ะหรือ ไม่ยากเลย
แค่นำแม่สีมาผสมกันเข้า
เวลาเดินทางเอาถาดสีของเราใส่ถุงพลาสติกไปด้วย
เพราะเวลาสีเปียกน้ำแล้ว จะได้ไม่เปื้อนกระเป๋า

ถ้าอยากวาดรูปแล้วส่งเป็นโปสการ์ด
เตรียมกระดาษขนาด ๔ x ๖ นิ้ว
และแสตมป์ ๓ บาทไปด้วย

ขวดน้ำพลาสติกขนาดเล็ก
(เพื่อใส่น้ำล้างพู่กัน)

พู่กัน ดินสอ
หรือปากกา

สมุดวาดรูป
เลือกที่กระดาษ
หนาสักหน่อย

เตรียมกระดาษลูกฟูกขนาด ๖ นิ้ว x ๘ นิ้ว ๓ แผ่น

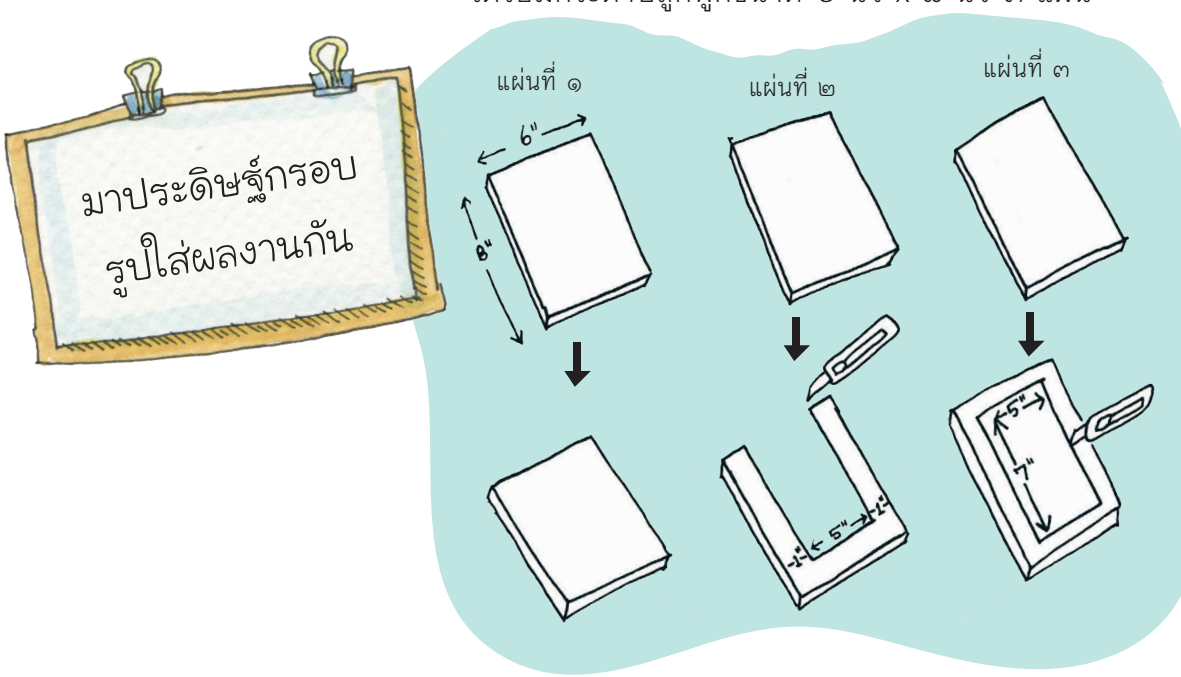

๑

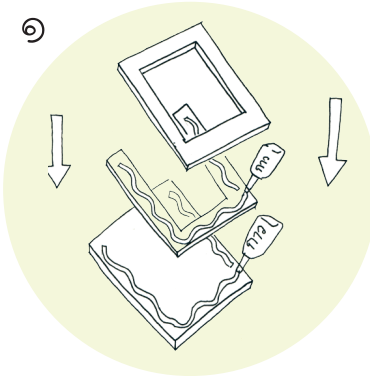

๒

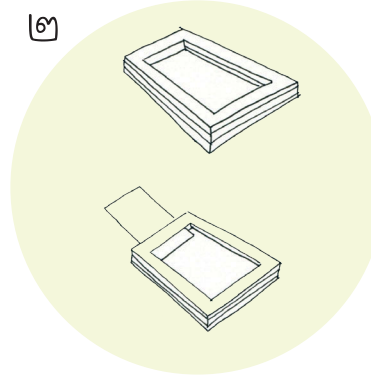

๓

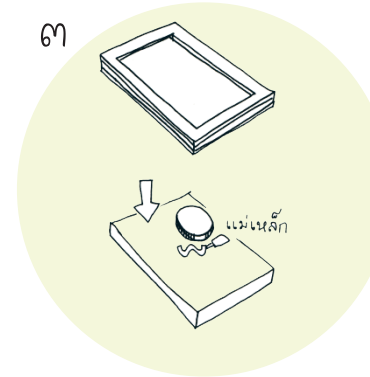

๔

๓ นั่งรถไฟไปแปดริ้ว

ปู๊น ปู๊น ฉึกฉัก ฉึกฉัก

จังหวัดฉะเชิงเทราหรือเมืองแปดริ้ว อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ไปทางทิศตะวันออก ประมาณ ๗๐-๘๐ กิโลเมตรเท่านั้น การเดินทางด้วยรถไฟ สะดวก สนุกและประหยัดเงินที่สุด และยังมีเวลาวาดรูป บนรถไฟด้วย โยกเยกนิด ๆ หน่อย ๆ สนุกดี

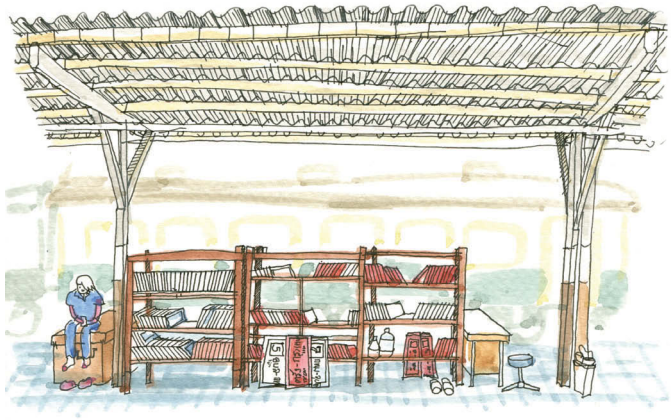

ชื่อสถานที่สามารถบอกอะไรได้มากมาย
เมื่อรถไฟออกจากเขตกรุงเทพฯ แล้ว ก่อนถึงเมืองแปดริ้ว
รถไฟจะจอดที่สถานี ๕ แห่ง ได้แก่

ชื่อสถานีรถไฟเหล่านี้แสดงว่า ฉะเชิงเทรามีแต่คลองทั้งนั้น
ที่นี่จึงอุดมสมบูรณ์ และสามารถทำการเกษตรได้ดี

นมัสการหลวงพ่อโสธร

เมื่อมาถึงเมืองแปดริ้ว ต้องมุ่งหน้าไปกราบหลวงพ่อโสธรกันก่อน หลังกราบขอพรหลวงพ่อแล้ว แวะไปเดินเมียงมองภายในวัดกันสักหน่อย มีเรื่องสนุกมากมาย ไปดูกันเลย

ภายในพระอุโบสถหลังใหม่ ถ้าแหงนหน้าขึ้นมองเพดาน จะพบกับภาพวาดที่สวยงามตระการตา

ก้มดูที่พื้นบ้าง พบเห็นอะไรบ้างนะ

แก้บนด้วยไข่ต้ม รำแก้บน

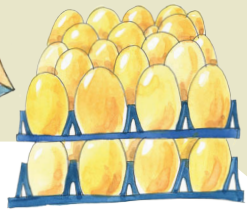

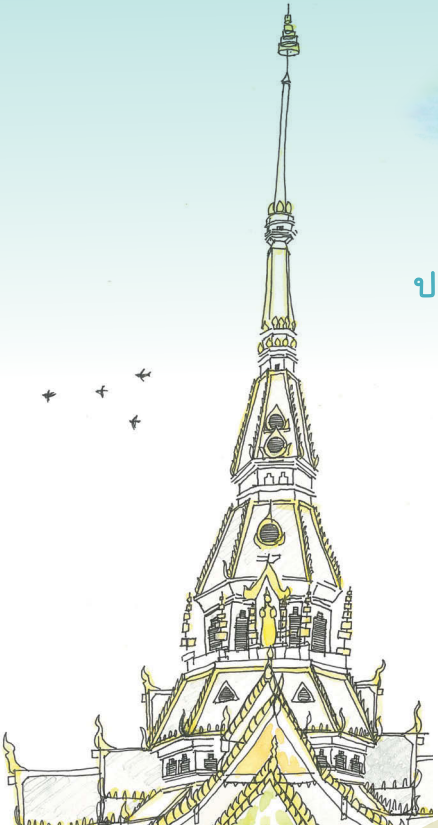

หลวงพ่อโสธร ประดิษฐานอยู่ในพระอุโบสถหลังไหน ใครรู้บ้าง

วัดพุทธโสธรวรารามวรวิหาร มีพระอุโบสถสองหลัง
แต่ละหลังมีพระพุทธรูปอยู่สององค์
แล้วองค์ไหนล่ะ คือหลวงพ่อโสธร

หลวงพ่อโสธรประดิษฐานอยู่ในพระอุโบสถหลังใหม่
องค์หลวงพ่อคือองค์ที่ประดิษฐานอยู่ด้านหลัง
และเป็นองค์พระประธานของโบสถ์
ส่วนองค์ที่อยู่ในพระอุโบสถหลังเก่านั้น
คือหลวงพ่อโสธรองค์จำลอง

สองแถวแปดริ้ว

รถสองแถวเป็นรถโดยสารสาธารณะ
ยอดนิยมของชาวแปดริ้ว สังเกตดี ๆ จะพบว่า
รถสองแถวเกือบทุกคัน มีรูปวาดหลวงพ่อโสธร
อยู่ที่ด้านหน้า แสดงถึงความเคารพบูชาของ
ชาวเมืองแปดริ้ว

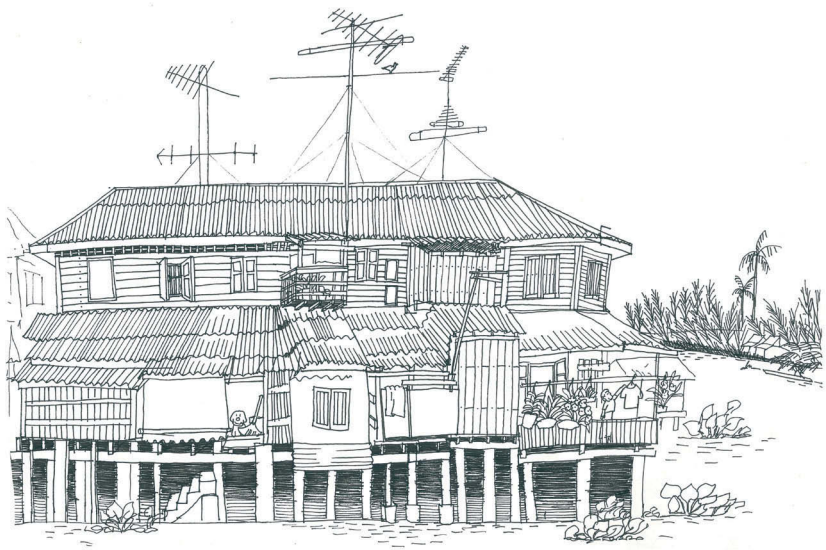

๔ คนแม่น้ำ

แม่น้ำบางปะกง เป็นแม่น้ำสายสำคัญของเมืองแปดริ้ว ไหลผ่านอำเภอคลองเขื่อน บางคล้า เมือง บ้านโพธิ์ และอำเภอบางปะกง ไหลคดเคี้ยวไปทั่วเมือง เราจึงคุ้นเคยกับภาพคนพายเรือไปตามลำน้ำ ชาวแปดริ้วส่วนหนึ่งยังอาศัยอยู่ตามริมน้ำ ประกอบอาชีพการประมง และเรียกตัวเองว่า ‘คนแม่น้ำ’ มีความชำนาญเรื่องน้ำเป็นพิเศษ กระทั่งมีคำพูดว่า “ต้องหมุนได้รอบตัว จึงจะอยู่ได้” หมายความว่า ต้องรอบรู้เรื่องแม่น้ำ และต้องรู้จักวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้ชีวิตอยู่รอด และอยู่อย่างสบาย

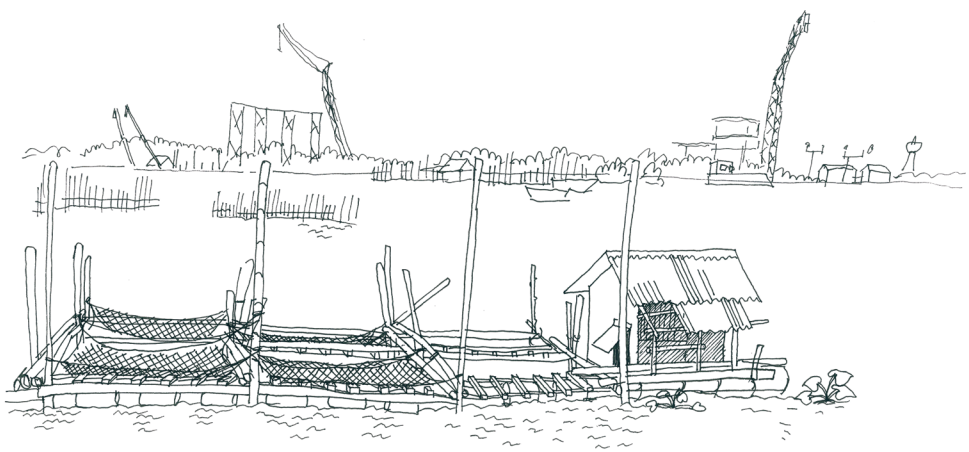

ร้านขายอุปกรณ์ทำการประมง

คนแม่น้ำที่อาศัยอยู่มากมายในแปดริ้ว มีชีวิตผูกพันกับสายน้ำ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการประมง ถ้าเราเดินลัดเลาะบนถนนสายหนึ่ง อยู่เลียบแม่น้ำบางปะกง ในอำเภอเมือง ช่วงหนึ่งบนถนนมรุพงษ์ มีร้านขายอุปกรณ์จับสัตว์น้ำมากมายหลายชนิด บางชนิดเราอาจจะไม่รู้จัก หรือไม่เคยเห็น

อุปกรณ์จับสัตว์น้ำนานาชนิด

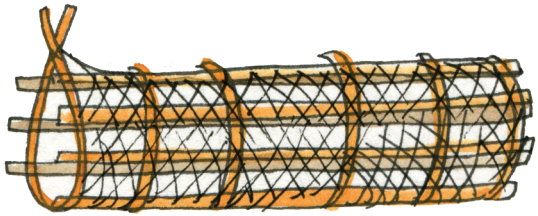

ลอบนอน

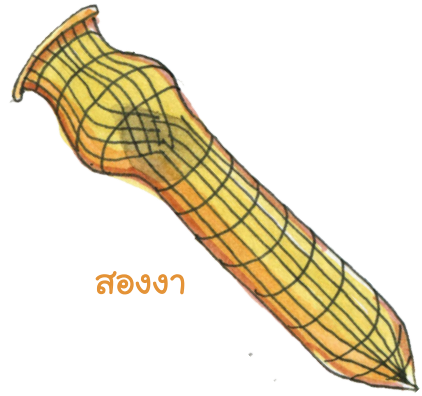

สองงา

ที่ดักกบ

อุปกรณ์ดักสัตว์น้ำทั้งสี่ชนิดนี้ ใช้วิธีการเดียวกัน คือวางไว้ในน้ำตื้นและล่อให้สัตว์น้ำเข้าไปกินเหยื่อ อุปกรณ์ดักสัตว์น้ำเหล่านี้ มีแต่ทางเข้า ไม่มีทางออก สัตว์น้ำจึงติดอยู่ภายใน ลอบนอนเอาไว้ดักปลา ที่ดักกบก็เอาไว้จับกบ สองงาสำหรับจับปลาเล็กและกุ้ง ส่วนอีจู้เอาไว้ดักปลาไหล

อีจู้

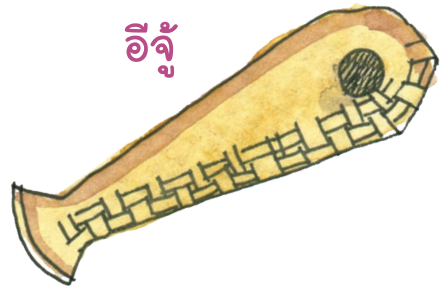

ที่ดักกุ้งฝอย

กุ้งฝอยเป็นกุ้งน้ำจืดตัวเล็ก ๆ เวลาดักทีหนึ่ง ๆ มักจะได้จำนวนมาก

วิธีดักกุ้งฝอย

เอาอาหารใส่ถุงตาข่าย แขวนไว้ในที่ดัก วางที่ดักทิ้งไว้ในแม่น้ำ พอกุ้งฝอยมากินอาหารก็ยกที่ดักขึ้น จะได้กุ้งฝอยตัวเล็ก ๆ ไปทำอาหารแล้ว

เบ็ดธงปลา

เบ็ดธง เหมาะสำหรับตกปลาช่อน ใช้เบ็ดเกี่ยวเหยื่อ
แล้วปักคันเบ็ดทิ้งไว้ตามริมตลิ่ง หรือริมคันนาเพียงข้ามคืน
ตื่นเช้ามาก็มาปลดปลาช่อนตัวโตได้แล้ว
บางวันเหยื่อหายไป ปลาช่อนไม่ติดเบ็ดก็มี

สุ่มปลา

การใช้สุ่มจับปลาไม่ต้องรอนานเหมือนวิธีอื่น ๆ
เราเพียงเอาสุ่มไปครอบตามจุดที่เห็นปลาในน้ำตื้น
เมื่อปลาติดในสุ่มก็ใช้มือล้วงจับปลาออกมาทางช่องด้านบน
ดูเหมือนง่าย ๆ แต่วิธีนี้คนจับต้องรวดเร็ว
มีความชำนาญ และมีสายตาดีมาก ๆ

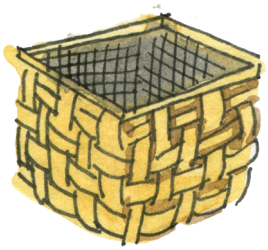

ตะกร้าล้างปลา

เมื่อจับปลาได้แล้ว คนแม่น้ำ
จะเอาปลามาใส่ตะกร้า แล้วล้างปลา
ในแม่น้ำก่อนนำปลากลับบ้าน

ข้องใส่ปลา

ข้องเป็นภาชนะสำหรับใส่ปลา เมื่อจับปลา
หรือปลาไหลมาได้ ก็นำมาใส่ในข้อง
แล้วสะพายกลับบ้านไม่ต้องหิ้วให้เมื่อย

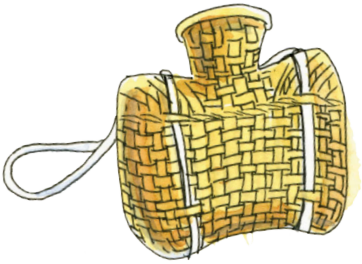

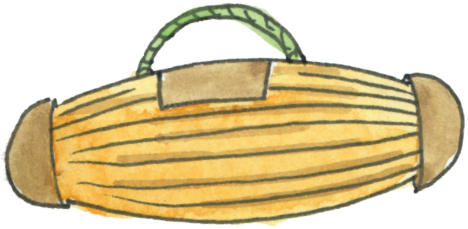

กระชังปลา

กระชังปลาเป็นภาชนะอีกแบบหนึ่งสำหรับ
เก็บปลาที่หามาได้ คนแม่น้ำจะผูกกระชังติดกับ
ข้างเรือ ปล่อยกระชังปลาแช่อยู่ในน้ำตลอดเวลา
จนกว่าจะพายเรือถึงบ้าน

มาหัดวาดเครื่องมือจับสัตว์น้ำกัน

ที่ดักกุ้งฝอย

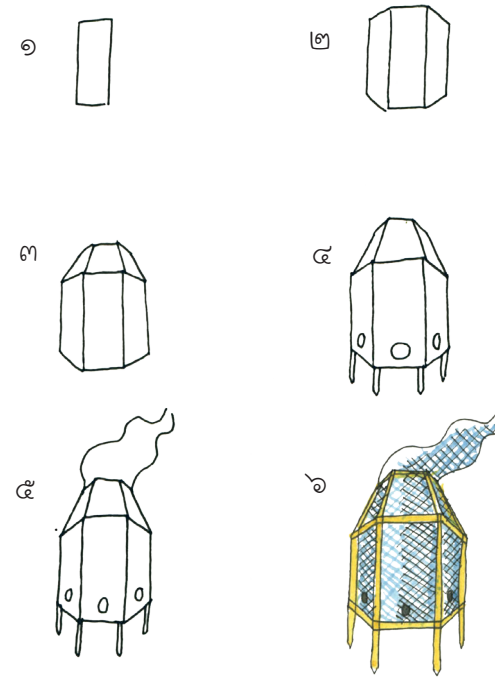

อีจู้ดักปลาไหล

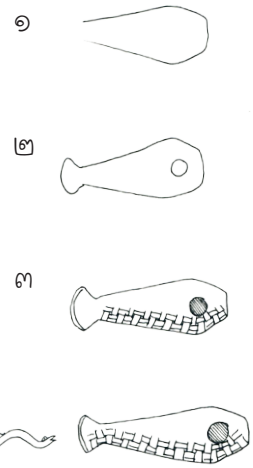

สุ่มปลา

๕ ต้นจาก สารพัดประโยชน์

ต้นจากเป็นพืชที่ไม่ว่าจะไปทางไหนในฉะเชิงเทรา ก็เห็นอยู่เสมอ น่าสงสัยไหมว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ก็เพราะว่าต้นจากนั้นชอบน้ำกร่อย เมืองฉะเชิงเทราตั้งอยู่บริเวณที่มีน้ำจืดในแม่น้ำ มาบรรจบกับน้ำเค็มจากทะเลพอดี จึงเป็นที่โปรดปรานอย่างมากของจาก

คนริมน้ำใช้ประโยชน์จากต้นจากได้ทุกส่วน มาดูกันว่าจากสามารถเอาทำอะไรได้บ้าง

ใช้มุงหลังคาบ้าน

ใบ
นำมาห่อขนมจาก

สานหมวก
(ของแถมจากทางมะพร้าว)

ลูกจาก
นำมาเชื่อมกินเป็นขนม

กาบจาก

กาบคือเปลือกนอกของลำต้น
คนโบราณนิยมนำมามัดรวมกัน
ใช้ตักน้ำในบ่อ เพราะมีน้ำหนักเบา
ไม่กวนตะกอนก้นบ่อขึ้นมา

ภาชนะนี้มีชื่อแปลกว่า “หมาจาก”

ราก

รากต้นจากช่วยให้ตลิ่งแข็งแรง
จึงปลูกเพื่อกันดินพังได้

วิธีการวาดลายสาน

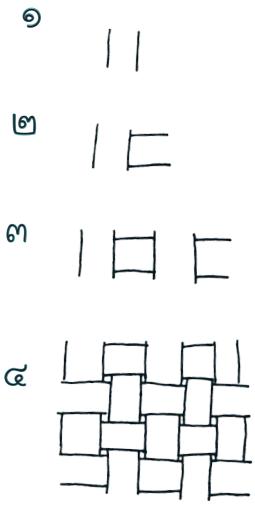

รู้หรือไม่

ปัจจุบันชาวต่างชาติสนใจเข้ามาศึกษาต้นจากในไทย
เพราะพบว่าสามารถสกัดสารเอทานอล
ซึ่งพัฒนาเป็นพลังงานทดแทนได้

๖ เที่ยวไม่เหมือนใคร ต้องไปตลาด

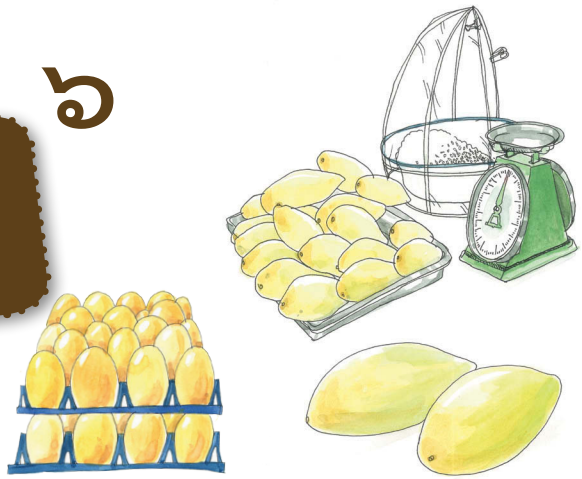

เดินลุยตลาดบ่อบัว

สถานที่เดินเที่ยวที่น่าสนุก น่าสนใจของแปดริ้วอีกแห่งที่ใคร ๆ นึกไม่ถึง คือ ตลาดบ่อบัว เป็นตลาดขนาดมหึมา ขายของสดทั้งขายส่งและขายปลีก มีบรรยากาศชุลมุนน่าสนุก ตั้งแต่เช้ามืด ถ้าไม่เชื่อ ลองตื่นแต่เช้าตรู่ แล้วออกมาเดินเล่นกันที่ตลาดบ่อบัวสักครั้ง แล้วจะเห็นว่า บ่อบัวไม่ใช่ตลาดสดธรรมดา ๆ

ไข่ไก่เป็นสินค้าส่งออกขึ้นชื่อของแปดริ้ว เมืองนี้มีไข่ไก่เยอะ ต้องหาวิธีแปรรูปให้อร่อย เราเดินตามกลิ่นขนมหอมกรุ่นมาแต่ไกล พบแล้วนี่ไง ร้านขนมไข่ ใช้ไข่ไก่สด ๆ จากฟาร์ม ทำให้ขนมไข่ที่นี่อร่อยกว่าที่ไหน ๆ

ปลาจากแม่น้ำ

ตลาดน้ำบางคล้า

ตลาดน้ำที่อำเภอบางคล้ามีของเด็ดจากสวนมากมาย
ที่นี่เราจะเจอกับคุณลุงคุณป้าชาวสวน
เก็บและนำผลผลิตมาขายกันแบบสด ๆ

นอกจากในแม่น้ำที่เต็มไปด้วยอาหาร
ดินเมืองแปดริ้ว ก็อุดมสมบูรณ์มากเช่นกัน
จึงไม่เคยขาดผลหมากรากไม้เลยตลอดปี

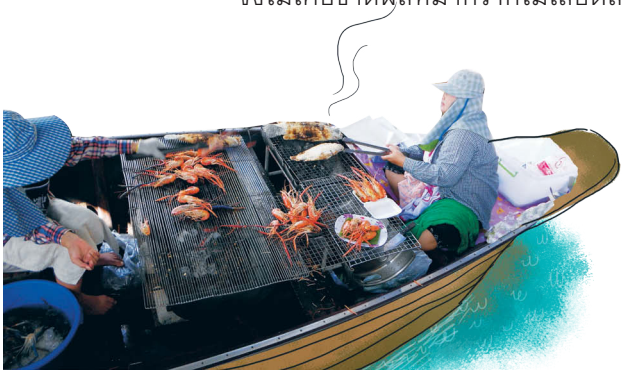

ของสดๆ จากสวน

เก็บตกจากบางคล้า

รถสกายแล็บ แบบที่เอามอเตอร์ไซค์คันเบิ้มต่อ
กับสามล้อ หาได้ในบางคล้าเท่านั้น
(เมืองอื่นที่ยังพอมีอยู่ส่วนมากเป็นคันเล็ก ๆ)

ตลาดคลองสวน

ตลาดคลองสวนเป็นตลาดริมคลอง
และกินพื้นที่ถึงสองจังหวัดด้วยกัน
คือครึ่งหนึ่งอยู่ฉะเชิงเทรา ส่วนอีกครึ่ง
อยู่สมุทรปราการ บรรยากาศที่นี่สวยงามมาก
และยังมีข้าวของขายมากมายอีกด้วย
จุดเด่นของที่นี่คือ ขนมโบราณที่ยังคงทำในวิธีดั้งเดิม
วันนี้เราไปเที่ยวตลาดคลองสวน
และหาขนมอร่อยกินกัน

ขนมกง

ขนมกงหรือขนมกงเกวียน
ทำมาจากข้าวตอก แป้งข้าวเหนียว
แป้งข้าวจ้าว น้ำตาล ไข่ กะทิ ทุกอย่างสามารถหาได้ใน
แปดริ้วบ้านเรา ลองทายดูว่าทำไมขนมกงจึงได้ชื่อนี้มา
ใช่แล้วเพราะรูปร่างที่คล้ายล้อเกวียน ยานพาหนะของ
คนสมัยก่อน

ขนมดอกจอก

กุยช่าย

ขนมนึ่งที่เอาแป้งมาห่อไส้ต่าง ๆ แล้วนำไปนึ่ง
แรกเริ่มเดิมทีเป็นของคนจีน และไส้ดั้งเดิมคือใบกุยช่าย
เดี๋ยวนี้พัฒนาจนมีไส้มากมาย ทั้งหน่อไม้ แห้ว เผือก

ตลาดบ้านใหม่

ถึงแม้จะชื่อ ‘บ้านใหม่’ แต่ความจริงแล้ว ตลาดนี้ตั้งมานานมากกว่าร้อยปีแล้ว แม้ผ่านไปเป็นร้อยปี บ้านเรือนยังคงความสวยงามและความขลัง ให้เราได้เดินเล่นกันอย่างช้า ๆ ค่อย ๆ เดิน ค่อย ๆ ดู

อาหารเตาถ่าน

การเดินเล่นในตลาดโบราณแบบตลาดบ้านใหม่ เราจะได้พบการทำอาหารในแบบโบราณ อย่างการใช้เตาถ่านที่หลายคนอาจจะไม่เคยเห็นกันแล้ว การใช้เตาถ่าน บางคนบอกว่า ทำให้อาหารมีรสชาติอร่อยกว่าการใช้เตาแก๊สอย่างในปัจจุบัน ฉะนั้น เมื่อมาถึงตลาดเก่ากันแล้ว ต้องลองชิมอาหาร จากเตาถ่านกันเสียหน่อย

๗

กินของอร่อย ก่อนไปดูค้างคาว

อำเภอพนมสารคาม

เป็นอำเภอหนึ่งที่อยู่ไม่ไกลจากอำเภอเมือง และมีอาหารอร่อยขึ้นชื่อ นั่นคือ ก๋วยเตี๋ยวปากหม้อ

วิธีทำคล้ายกับข้าวเกรียบปากหม้อ แต่ใส่ลงในน้ำซุปแบบก๋วยเตี๋ยว เวลารับประทานสามารถปรุงรสแบบก๋วยเตี๋ยว

อร่อยจัง

การกินก๋วยเตี๋ยวปากหม้อ สนุกที่การรอคอย คนซื้อหรือคนกินมีชามใส่น้ำซุปตั้งตรงหน้าไว้รอท่า นั่งล้อมรอบแม่ค้าที่ต้องจดจำว่าลูกค้าแต่ละคนเลือกไส้อะไร มีทั้งไส้ผักกุยช่าย ไส้หน่อไม้ ไส้เต้าหู้ ไส้ถั่วงอก ฯลฯ แล้วแม่ค้าก็เริ่มละเลงแป้งบนผ้าขาวบางบนปากหม้อต้มน้ำเดือด ตักไส้วางบนแป้ง ปิดฝาครอบแป้ง หันไปละเลงหม้ออื่นทำแบบเดียวกัน หม้อแรกสุกได้ที่ ตักหย่อนใส่ชามคนซื้อ แม่ค้าจะทำต่อเนื่อง วนหย่อนก๋วยเตี๋ยวใส่ชามลูกค้าไปเรื่อย ๆ จนกว่าลูกค้าจะอิ่ม แล้วค่อยนับกันว่า รับประทานก๋วยเตี๋ยวปากหม้อไปกี่ชิ้น (ที่นี่เรียกว่า ตัว)

อาหารชาวสวน

กระเจี๊ยบสด

เราคุ้นเคยกับน้ำกระเจี๊ยบกันดี
นี่คือกระเจี๊ยบสด ที่มักนำไปตากแห้ง
ก่อนนำมาต้มเป็นน้ำกระเจี๊ยบ

มะขวิด

หากินยากแล้ว
แต่ยังมีอยู่ที่แปดริ้ว

สายบัว

เอามาต้มกะทิใส่ปลาทู
อร่อยเหาะอย่าบอกใคร

ดอกโสนดอง

อาหารพื้นบ้านไทยแท้ ไว้กินแกล้มน้ำพริก
พืชผักที่หาได้ใกล้ๆ ตัว

นอกจากนี้ยังมีของหวานอร่อย ๆ เหมือนกัน
ผลไม้ขึ้นชื่อ ดังที่สุดของบางคล้าคือ มะม่วงน้ำดอกไม้
ปลูกได้มากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ
และยังมีการนำมาดัดแปลงเป็นไอศกรีมด้วย
หอม มัน หวาน เย็น อร่อย

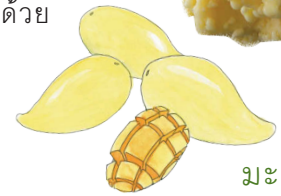

ไอศกรีม
มะม่วงน้ำดอกไม้

ขนมตาล

ทำจากเนื้อลูกตาล กะทิ น้ำตาล
แป้งข้าวจ้าว เอามานึ่ง พอเปิดฝามา
ไอฟุ้ง หอมฉุย น่ากิน

ค้างคาว ไม่ค้างคืน

น้องๆรู้จัก "นกมีหู หนูมีปีก" ไหม
ฉะเชิงเทราบ้านเรามีเยอะ

วัดโพธิ์ในอำเภอบางคล้าเป็นบ้านของค้างคาวแม่ไก่จำนวนมาก คุณย่าคุณยายแถวนี้บอกว่าเกิดมาก็เห็นอยู่ที่นี่แล้ว ไม่มีใครรู้ว่าค้างคาวพวกนี้มาตั้งแต่เมื่อไหร่ ค้างคาวจะเกาะต้นไม้นอนในตอนกลางวัน และกลางคืนก็บินไปหาอาหารที่อื่น ที่น่าแปลกคือค้างคาวจะอยู่ในเขตวัดเท่านั้น บริเวณรอบ ๆ วัดไม่มีค้างคาวอยู่เลย

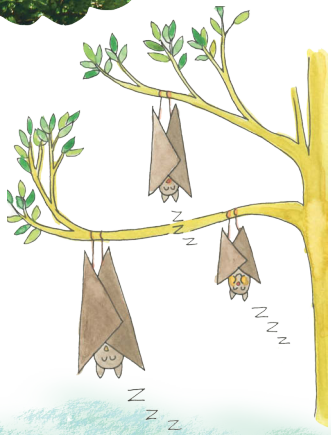

มาวาดค้างคาวห้อยหัวกัน

๑. วาดสามเหลี่ยม

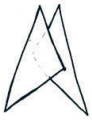

๒. วาดสามเหลี่ยม
อีกอัน

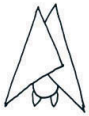

๓. เติมวงกลมเป็นหัว
ค้างคาว และสามเหลี่ยม
เล็ก ๆ เป็นหู

๔. ใส่ขาและกิ่งไม้

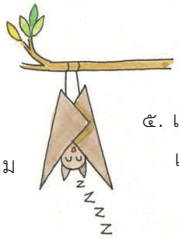

๕. เติมหน้าตา
และลงสีให้สวยงาม

หลวงพี่บอกว่าถ้าอยากดูค้างคาวใกล้ ๆ ต้องมาหน้าร้อน เพราะค้างคาวจะหลบแดดด้านบนของต้นไม้ และเลือกเกาะกิ่งที่เตี้ยลงมา ใครมาวาดรูปค้างคาวช่วงนี้ จะได้เห็นคุณค้างคาวใกล้ๆ เลยละ

๔ เกาะนก

เมืองแปดริ้วเป็นแหล่งอาหารอันอุดมสมบูรณ์สำหรับทั้งคนและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ดูได้จาก ‘เกาะนก’ หรือ ‘เกาะธรรมชาติท่าข้าม’ เป็นหนึ่งในสถานที่แสดงความอุดมสมบูรณ์ เกาะนี้เต็มไปด้วยนกหลากสายพันธุ์ นอกจากนั้นยังมีพืชและสัตว์ชายเลนด้วย บนเกาะนี้ไม่มีผู้คนอาศัยอยู่ แต่เปิดให้เข้ามาศึกษาธรรมชาติได้

เกาะนกตั้งอยู่บริเวณปากแม่น้ำบางปะกง บริเวณที่ไหลลงอ่าวไทยพอดี เดิมนั้น ที่นี่ไม่มีเกาะหรอกนะ แต่ว่าแม่น้ำบางปะกงมักพัดเอาหินดินทรายต่าง ๆ เข้ามาด้วย เมื่อตะกอนเหล่านี้ทับถมกัน นานวันเข้าจึงกลายเป็นเกาะ

นกนานาพันธุ์

บนเกาะมีนกมากมายหลายชนิด และสามารถแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ นกประจำถิ่นกับนกอพยพ

นกประจำถิ่น

คือนกที่อยู่หากินที่นี่ตลอดปี เช่น นกกาน้ำ นกยาง และนกแขวก

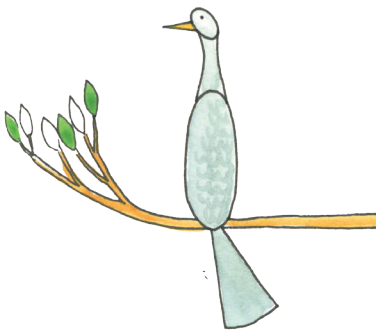

นกแขวก

ส่วนนี่ กาน้ำรูปนก

นกอพยพ

คือนกที่ย้ายถิ่นมาจากประเทศเขตหนาว เพื่อหนีอากาศเย็น เช่น นกกระจิ๊ดสีคล้ำ นกกระจิ๊ดสีเนื้อ นกกระจิ๊ดขั้วโลกเหนือ และเมื่อไม่นานมานี้ มีการพบเห็นนกกระทุง อพยพมาที่นี่ เป็นครั้งแรกด้วย

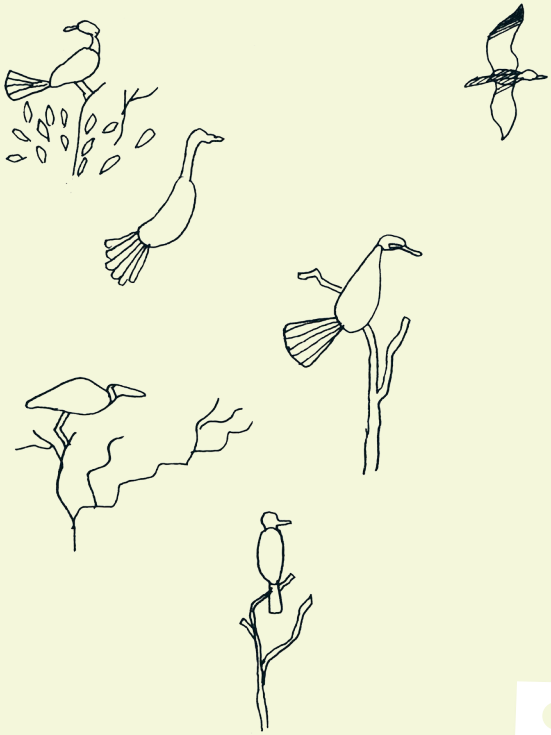

เมื่อมีแหล่งอาหารอุดมสมบูรณ์
จำพวกกุ้ง หอย ปู และปลาตัวเล็ก ๆ
บรรดานกจึงพากันมาอาศัยอยู่ที่นี่

นอกจากนก ที่สามารถยืนยัน
ความสมบูรณ์ของแหล่งอาหารแล้ว
ในช่วงเดือนพฤศจิกายน
มักมีสัตว์น้ำอีกชนิดหนึ่งที่น่าตื่นเต้น
เข้ามาหากินในบริเวณนี้
นั่นคือ **โลมาอิรวดี**

หัดวาดนกยางคอยาว

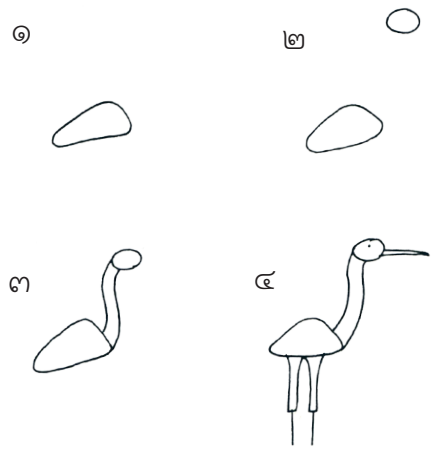

๙

ไม่มีที่ไหนสุขใจเท่าบ้านเรา

เราสามารถบอกใคร ๆ ได้ว่า บ้านเราอยู่แปดริ้ว เป็นเมืองที่มีธรรมชาติอุดมสมบูรณ์และสวยงาม มีคนเก่ง ๆ อยู่เมืองนี้ มีสถานที่ท่องเที่ยว และมีของอร่อยมากมาย เป็นเมืองที่น่าภาคภูมิใจ

ใครจะมาเที่ยวที่เมืองแปดริ้ว ใครอยากมาวาดรูปเมืองแปดริ้ว อย่าลืมพกสี พกกระดาษมามาก ๆ เพราะบ้านของเรามีเรื่องราวให้ใคร ๆ ได้เก็บเป็นบันทึกไม่รู้จบ

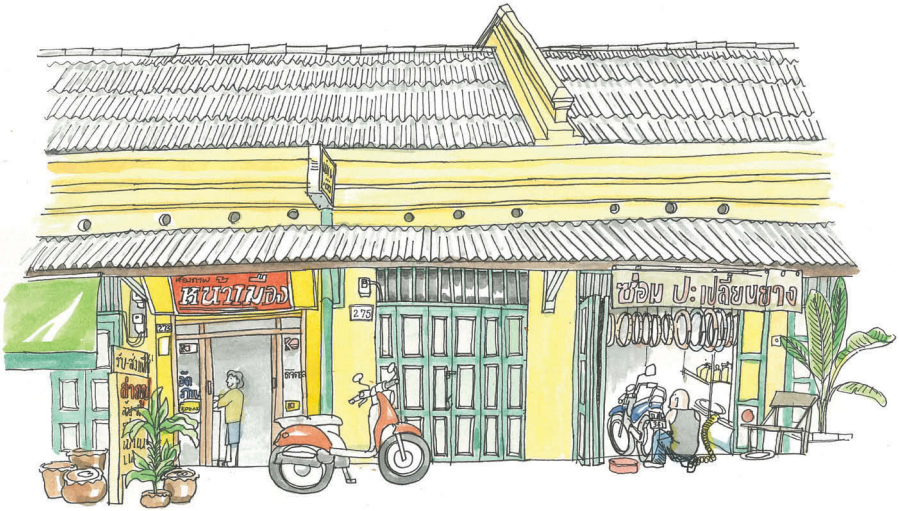

คำอธิบายเพิ่มเติม

หนังสือเรื่อง ฉะเชิงเทรา บ้านเรามีดี เป็นหนังสือที่สร้างสรรค์ขึ้นจากข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดฉะเชิงเทราหรือเมืองแปดริ้ว ผู้เขียนได้รวบรวมสถานที่ บุคคล สิ่งของ และกิจกรรมที่น่าสนใจของเมืองเอาไว้ และนำมาเล่าเรื่องผ่านตัวผู้เขียน ที่ชักชวนผู้อ่านให้เดินทางท่องเที่ยวไปทั่วเมือง และเชิญชวนให้เกิดแรงบันดาลใจในการบันทึกภาพเป็นภาพวาด เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้จัก ได้เห็น และสังเกตสิ่งละอันพันละน้อย ผ่านสายตาแบบนักวาดรูป

หลักคิดในการจัดทำหนังสือเรื่อง ฉะเชิงเทรา บ้านเรามีดี เกิดขึ้นจากการคำนึงถึงวัยและประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้อ่านเป็นสำคัญ ด้วยความมุ่งหวังให้เป็นหนังสือเพื่อสร้างแรงบันดาลใจสำหรับเด็ก หากเด็ก ๆ ได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่นของตนเองอย่างสนุก และอย่างเป็นธรรมชาติ จิตสำนึกรักท้องถิ่นย่อมจะเกิดขึ้นในตัวของเด็กโดยธรรมชาติ จากสิ่งที่พวกเขาได้รู้ ได้เห็น ได้สำนึกด้วยตนเอง

หลายครั้งที่พวกเขาได้มีโอกาสสำรวจชุมชน เด็กควรจะได้ทำบันทึกในรูปแบบที่ตัวเองถนัด ดังนั้น เมื่อคุณครูได้พาเด็ก ๆ ทัศนศึกษาด้วยการเดินเท้า ได้สำรวจ เก็บข้อมูล และบันทึกเรื่องราวแล้ว คุณครูควรจะแนะนำให้เด็กได้จัดทำรายงานในรูปแบบใหม่ ๆ ที่ไม่ใช่รายงานที่แห้งแล้งหรือแข็งตัวตามแบบเดิม ๆ และควรสนับสนุนให้เป็นรายงานที่เพื่อน ๆ ก็อยากรู้ อยากอ่าน อันจะเป็นการส่งเสริมการทำสื่อ และส่งเสริมการอ่านไปด้วยในตัว ฉะนั้น วิธีการนำเสนอรายงานการบันทึกเดินเท้าท่องท้องถิ่น ของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ ที่ทำต่อเนื่องจากหนังสือชุดนี้ จึงควรเป็น การบันทึกรายงานที่มีรูปแบบ สีสันและชั้นเชิงที่ไม่จำกัด

นอกจากกิจกรรมทัศนศึกษาแบบเดินเท้าแล้ว ยังมีกิจกรรมน่าสนุกสำหรับเด็กอีกมากมายที่คุณครูต่อยอดไปจากหนังสือ ทั้งการศึกษาดูนกในธรรมชาติ การศึกษาธรรมชาติในป่าชายเลน ศึกษาศิลปะและวัฒนธรรมที่แตกต่างในท้องถิ่น การชมโบสถ์ ชมโบราณสถานในท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดนี้ คุณครูและเด็ก ๆ เพียงเริ่มต้นจากการอ่าน การดูหนังสือในชุดสื่อการเรียนสาระท้องถิ่นชุดนี้ แล้วดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อันหลากหลาย ซึ่งมีเพียงสิ่งเดียวเท่านั้นที่คุณครูต้องคำนึงถึงเสมอ คือ จัดกิจกรรมอย่างไรเพื่อให้เด็กสนุกกับการเรียนรู้

ประวัตินักเขียน

กัญญ์ชลา นาวานุเคราะห์

เริ่มงานในวงการหนังสือด้วยการพิสูจน์อักษร แปลบทความให้นิตยสารเนชั่นแนล จีโอกราฟฟิก (ฉบับภาษาไทย) ซึ่งเป็นที่ที่เปิดโอกาสให้เริ่มเขียนสารคดีด้วย

ส่วนการวาดรูปนั้น เริ่มจากเป็นงานอดิเรก (ที่ทำจริงจังขึ้นเรื่อย ๆ) การวาดภาพที่ชอบมากที่สุด คือออกไปวาดบ้านเมืองหรือทิวทัศน์ต่าง ๆ ในสถานที่จริง เพราะได้เรียนรู้เรื่องสถานที่และผู้คนหลากหลาย ทั้งยังสอดคล้องกับการหาข้อมูลมาเขียนสารคดีอีกด้วย

ปัจจุบันยังคงทำงานเขียนและวาด สามารถติดตามผลงานได้ที่คอลัมน์ “เพื่อนบ้าน” นิตยสาร a day และ www.facebook.com/koisketches

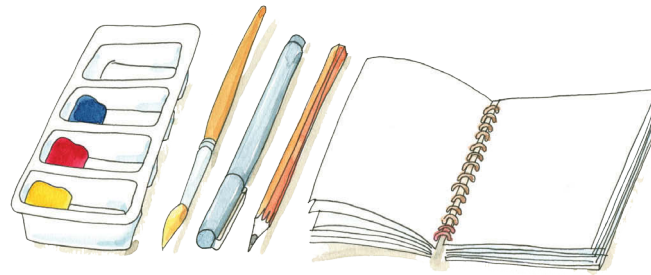

สื่อการเรียนรู้สาระท้องถิ่น